

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

INTERNETOVÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

2011 | Vol. 3 | No. 2 | ISSN 1803-8220

KOUŘIL, Jan – PAVLOVÁ, Eva (2011). Katalánské regionální volby 2010. *Acta Politologica* 3, 2, s. 178–200. ISSN 1803-8220.

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

Internetový recenzovaný časopis vydává

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze,

Katedra politologie Institutu politologických studií

Katalánské regionální volby 2010

Jan Kouřil, Eva Pavlová¹

Abstract:

The extensive financial crisis together with a definitive refusal of the Catalanian Statute of Autonomy shortly before the Catalanian election has created an environment favorable to appeals for greater independence for Catalonia. After years of electoral decrements the Catalan nationalist coalition Convergence and Union overwhelmingly won the autonomous election of 2010. The success of the CiU was accompanied by the appearance of a wide range of new catalanist parties as well as a significant loss of votes for the leftist government, blamed for their fiscal policy of placating the National Government in Madrid. This article emphasizes that the election of 2010 slightly differs from all previous autonomous elections in Catalonia. What are the reasons for this turnaround? We consider more carefully the results of the 2010 elections by employing measures of electoral volatility, index of competitiveness, index of the regional vote, area of (super)electoral support and index of electoral stability.

Keywords: elections, Catalonia, nationalism, index of the regional vote, volatility, competitiveness, electoral stability, Statute of Autonomy

1. Úvod

V průběhu uplynulého volebního období musela levicová katalánská vláda čelit dvěma významným problémům. Prvním z nich byla finanční krize, jež těžce dolehla na celé Španělsko a jež se také projevila na rapidně klesající podpoře Zapaterova madridského kabinetu i vládní strany [Centro de Investigaciones Sociológicas].² Ideologická shoda katalánské a španělské vlády pak přirozeně dávala do rukou katalánských pravicových stran silné argumenty namířené proti výkonu trojkoaliční vlády. Finanční krize přinesla i zesílení kritiky dlouhodobě nerovných ekonomickým vztahů mezi Madridem a Barcelonou. Palčivost otázky redistribuce státního rozpočtu v důsledku vedla ke vzniku nových nacionalistických stran [Ferrer 2010].³ Druhým problémem, který musela katalánská vláda řešit, byl

¹ Autoři jsou studenty magisterské specializace Volební studia a politický marketing na Katedře politologie FSS MU v Brně. Kontakt: kouril.honza@gmail.com, eva.pavlova@hotmail.com.

² Od ledna 2009, kdy byly volební průzkumy mezi PP a PSOE v podstatě vyrovnané, klesla podpora PSOE do října 2010 o více než 5 procentních bodů na 34,3 % a vládní strana na svého největšího rivala ztrácela již 7,9 %. Na začátku stejného období pak hodnotilo práci vlády jako dobrou nebo velmi dobrou 17,2 % respondentů, na jeho konci pouhých 7,5 % (Centro de Investigaciones Sociológicas).

³ Pro ilustraci, podle posledních závěrů Katalánsko v letech 2008 a 2009 odevzdalo do státního rozpočtu o 22 miliardů Euro více než se jí celkově vrátilo v redistribučním procesu nazpět. Taková suma potom z Katalán-

proces schvalování nového Statutu. Zásadním momentem se stalo definitivní zamítnutí Statutu Katalánska španělským Ústavním soudem.⁴ Důsledkem obou procesů byla masivní účast na Katalánském nacionalistickém pochodu 10. června 2010. Demonstrace, která byla zaštitěna heslem *My jsme národ. My rozhodujeme*, se účastnily politické elity Katalánska, včetně prezidenta komunity s podporou více než jednoho a půl miliónu lidí. Pouhých pět měsíců před regionálními volbami tak Katalánci deklarovali jasný nesouhlas s vývojem regionu.

Zmíněná témata současné katalánské politiky nejsou v českém politologickém prostředí příliš reflektována. Výjimku představují snad jen texty Maxmiliána Strmisky [1998, 2003, 2005], které se však spíše než volbám a institucionálnímu uspořádání věnují stranickému systému. Český čtenář je tak odkázán především na španělsky a katalánsky psanou literaturu [např. Barberá, Barrio, Rodriguez 2009; Molins, Pardos-Prado 2006; Padro-Solanet, Colomer 1992], což by chtěl tento příspěvek alespoň částečně napravit, když si za cíl stanovuje analyzovat regionální volby v roce 2010. Hlavní otázkou, na kterou budeme chtít odpovědět, je, jak se katalánské regionální volby 2010 lišily od voleb v roce 2006. I když se text soustřeďuje zejména na srovnání posledních dvou voleb, jde nám rovněž o zachycení změn v kontextu všech dosud uskutečněných regionálních voleb.

K zodpovězení výzkumné otázky využijeme *indexů volatility, soutěživosti, regionálního hlasu, voličské stability* a výpočtu *území volební podpory*. Kromě indexu voličské stability, který je relativně nově zavedený, se ostatní nástroje běžně používají v odborné literatuře. První tři nástroje dokáží zachytit dynamiku volební soutěže v průběhu několika voleb, a to z hlediska stability stranického systému, konkurenceschopnosti stran ve volbách a vývoje regionální *cleavage*. Zatímco tyto nástroje reflektují stabilitu volební soutěže na makroúrovni a pro celý stranický systém dohromady, zbylé dva stabilitu volební základny každé strany zvlášť na mikroúrovni.

Studie je rozdělena na dvě části. V první z nich (kapitoly 2 a 3) stručně představíme vývoj katalánského stranického systému v posledních několika letech, regionální volební systém Katalánska a výsledky voleb v roce 2010. Druhá část textu (kapitoly 4–7) bude na základě stanovených ukazatelů samotné volby analyzovat, přičemž sedmá kapitola se bude jednotlivě věnovat rozmístění volební podpory stran, které se do katalánského parlamentu dostaly.

2. Vývoj stranického systému

Španělské království je pro svůj územně-správní charakter v odborném prostředí nazýváno „státem autonomií“. Decentralizované uspořádání na substátní úrovni otevřelo prostor pro utváření regionálního systému stran. V regionálních stranických systémech

ska činí region, který na španělský systém přerozdělování státního rozpočtu nejvíce doplácí [Ferrando 2011].

⁴ Diskuze o podobě Statutu začaly již před volebním rokem 2006, po dohodě katalánských elit byl Statut postoupen k složitým jednáním jak v autonomním Parlamentu, tak ve španělských Kortesech. Proces schvalování nejen že ovlivnil předvolební kampaň v roce 2006, ale také znovu definoval postavení katalánských stran na ose autonomismus/centralismus [Pavlová 2009: 29].

působí v Katalánsku vedle poboček celostátních stran i strany regionální [Strmiska 2005: 16–17]. Katalánský politický systém je typický přítomností dvou konfliktních linií, vedle tradiční pravolevé konfliktní linie se strany vymezují i na linii centralismus – autonomismus. Pozici hlavního aktéra na politické scéně, od druhých svobodných voleb v roce 1984 až do voleb v roce 1999 dokonce s predominantním charakterem, zaujímá permanentní koalice centristické CDC a křesťansko-demokratické UDC Konvergence a Jednota (CiU). Od roku 2003 však u CiU dochází ke konstantnímu úbytku hlasů, který vedl až k první vládní alternaci v roce 2003. V tomto roce byla na dalších sedm let utvořena levicová vládní koalice Socialistické strany Katalánska – Občanů pro změnu (PSC-CpC), Republikánské levice Katalánska (ERC) a Iniciativy pro Katalánsko Zelených – Sjedenčené levice a Alternativy (ICV-EUiA). V Parlamentu je od prvních svobodných voleb stabilně zastoupena také odnož španělské Lidové strany (PP). Zmíněných pět stran, které minimálně v posledních pěti volbách prošly jen malými změnami,⁵ představují v současné době relevantní aktéry na politické scéně Katalánska. V posledních dvou volbách v parlamentu zasedla levostředová formace Občané (C's), novým úspěšným subjektem ve volbách 2010 se stala separatistická Solidarita pro nezávislost (SI), včele s populárním exprezidentem FC Barcelona Joanem Laportou.

Naším záměrem zde není podrobně popsat stranický systém, který je v českém prostředí ostatně dobře zmapován [Strmiska 1998, 2003, 2005], ale spíše naznačit jeho vývoj v posledních letech, potažmo zdůraznit momenty, které jej přímo ovlivnily. Jedním z nich byl nepochybně složitý proces schvalování Statutu Katalánska.

Naprosto klíčovými aktéry, kteří zároveň představují hlavní póly katalánské stranické soutěže, jsou CiU a PSC. Obě formace lze zcela vymezit na obou konfliktních liniích; zatímco CiU představuje pravicový subjekt, zastávající umírněný autonomismus, naopak PSC je v podstatě filiálkou španělské PSOE, z které pramení levicové vymezení, ale samozřejmě i deklarovaný centralismus [Strmiska 2003: 38]. Z hlediska volební podpory dochází u obou stran k jevu, který je v odborné literatuře nazýván *dvojí hlasování* [např. Montero, Font 1991; Padró-Solanet, Colomer 1992; Riba 2000; Sánchéz 2009]. Tedy vysoká volatilita mezi bloky stran na národní a regionální úrovni. Dvojí hlasování je založeno na systematické změně hlasu podle úrovně voleb; v Katalánsku se tak děje zejména přesunem hlasů od PSOE z národní úrovně k podpoře ERC a CiU v regionálních volbách, naopak voliči PP volí v regionálních volbách ve velké míře CiU [Sánchéz 2009]. Tento jev je ještě posílen neúčastí některých centristických voličů ve volbách regionálních a naopak neúčastí katalanistů ve volbách do španělských Kortesů. Tento jev zatím vždy vedl na regionální úrovni k tomu, že v počtu mandátů zvítězila CiU, naopak v národních volbách v Katalánsku získává pravidelně nejvíce hlasů PSC. Přestože CiU získala na regionální úrovni zatím vždy nejvyšší počet mandátů, ve volbách 1999 a 2003

⁵ Výjimkou je v tomto ohledu jen zeleno-komunistický proud, který v posledních volbách kandidoval pod hlavičkou ICV-EUiA, u kterého můžeme pozorovat jednak změny v charakteru koalice, jednak změny názvu kandidujícího uskupení. Změna v názvu se objevila také v názvu PSC, ta ve volbách 1999, 2003 a 2006 kandiduje s CpC, účelovou platformou za zvolení Pasquala Maragalla prezidentem Katalánska. Ve volbách 2010 se strana vrátila k původnímu názvu PSC-PSOE (v textu tedy zjednodušeně používáno označení PSC).

zvítězila s mírným procentuálním nárůdem PSC, což signalizovalo počínající proměnu ve vztahu dvou nejsilnějších aktérů.

Potvrzením změn v dynamice vývoje systému byl vznik první levicové katalánské vlády, která byla zformována ve stejném složení i po volbách 2006. CiU přitom ztrácela na síle i na národní úrovni. To, co za úpadkem popularity CiU stojí, je zřejmě podmíněno více faktory. Mezi důležité momenty patří nepochybně pragmatické spojení s PP v období vlády 1995–1999, kdy se CiU prakticky opírala o parlamentní podporu ERC a PP. Lídr strany Jordi Pujol se však rozhodl upřednostnit podporu PP a tím dal přednost socioekonomické linii před podporou autonomismu. Podporu PP vyměnil Pujol za slib pozastavení jakýchkoliv iniciativ vedoucích k projednání nového Statutu Katalánska v parlamentu [Barberá, Bardko, Rodríguez 2009: 12]. Spíše symbolický byl v procesu úpadku podpory CiU odchod dlouholetého předsedy strany a prezidenta Katalánské provincie Jordiho Pujola z politické scény.⁶ Pujola v prezidentské funkci nahradil kandidát PSC Pasqual Maragall.

Vedlejším efektem úpadku podpory CiU a pragmatického spojení s PP bylo zvýšení relevance levicové autonomistické ERC v systému, který se snoubil s rapidním nárůstem podpory strany na sklonku 90. let [Molins, Pardos-Prado 2005: 109]. Nejmarkantněji se nárůst projevil ve volbách do autonomního Parlamentu v roce 2003, kdy získala oproti původním 12 mandátům celkem 23 křesel.⁷ Takový výsledek stranu postavil do pozice jazyčku na vahách, kdy na jedné straně vyjednávala po určitou dobu koalici s CiU,⁸ na straně druhé s PSC a IV-EA.⁹ Příklon k projektu levicové koalice vedl k zahájení příprav očekávané nové podoby Statutu Katalánska.

Nový Statut Katalánska měl vést k významnému rozšíření pravomocí daných původním Statusem z roku 1978. Ten upravoval podobu institucionálního politického systému autonomního regionu Katalánsko. To, jaký měl mít text dopad, ilustruje například zcela vážně míněná politická diskuze o zavedení článku, který by Katalánsku zajistil vlastní reprezentaci na mezinárodních sportovních hrách. Podoba nového Statutu byla předmětem diskuze již v předchozím volebním období, avšak v reálných obrysech se objevila až po vítězství PSOE, která po národních volbách v květnu 2004 vystřídala vládu procentralistické PP. Po dlouhém procesu vyjednávání na regionální úrovni, který Statut očistil od příliš radikálních požadavků, se finální text dostal do španělského Parlamentu, který text schválil v obou komorách. Zajímavé je, že na regionální úrovni trojkoalice potřebovala k 2/3 schválení souhlas CiU. Tím vznikl široký nacionalistický blok, kterého se v podstatě neúčastnila pouze PP. Jako nejsilnější vládní strana PSC do velké míry kontrolovala celý proces jednotlivých změn a tím od původně deklarovaného (byť v žádném případě ne radikálního) centralistického postoje získala image umírněných nacionalistů, kterou před ní zastávala CiU [Pallarés, Muñoz 2007: 3]. Ze svého postavení nezbytného prvku pro

⁶ Strana bez něj poprvé kandidovala v roce 2003.

⁷ O rok později získala ve španělských Kortesech osm mandátů, na národní úrovni byl přitom vždy považován za úspěch jeden obhájený mandát.

⁸ CiU celou svou kampaň koncipovala jako ostrou kritiku levicové trojkoalice, tím si do jisté míry „zavřela dveře“ před jakoukoliv koalici s jednou ze stran.

⁹ Předchůdce ICV-EUiA.

požadovanou většinu vycítila CiU možnost nasbírat politické body a sama sebe postavila do role důrazné opozice vůči trojkoalici. Do jisté míry se snažila být spojencem ERC, která prosazovala razantní rozšíření pravomocí ve Statutu a nesouhlasně se stavěla ke kompromisním návrhům levicových partnerů. Postojem ERC započaly rozpory v koalici. PSC kompromisní očišťování radikálního návrhu odůvodňovala faktem, že Statut by měl projít schválením ve španělských Kortesech v podobě, v jaké projde katalánskou legislativní komorou.

Jakmile text prošel schválením na regionální úrovni, zahájila PP masivní kampaň namířenou proti katalánskému autonomismu s cílem zavést celostátní referendum po případném schválení Statutu na národní úrovni. Nakonec PP uspěla pouze s požadavkem dodatečného projednání textu Ústavním soudem, které se ale stalo do budoucna naprosto klíčové [Pallarés, Muñoz 2008: 456]. Na národní úrovni vyvrcholily odmítavé postoje ERC vůči kompromisní variantě návrhu, které vedly až k rezignaci jejich ministrů a rozpadu katalánské koalice.¹⁰ Kompromisní návrh nakonec prošel v obou komorách španělského parlamentu a byl postoupen ke katalánskému referendu. Výsledky referenda, které se konalo v červnu 2006, schválily Status většinou 73,2% voličů.¹¹ V následných předčasných volbách zvítězila CiU, koalice levicových stran však získala v parlamentu jasnou převahu a opět utvořila vládu. Nováčkem ve volbách se stalo uskupení C's, které získalo tři křesla. Jak bylo řečeno již v úvodu, volební období 2006–2010 se neslo ve znamení hluboké finanční krize a politické diskuze nad osudem Statutu, kterému hrozilo reálné nebezpečí konečného zamítnutí Ústavním soudem.

3. Volební systém a volební výsledky 2010

Katalánsko užívá poměrný volební systém s přísně vázanou kandidátní listinou. Podle autonomního Statutu by se měl počet volených zástupců Parlamentu Katalánska pohybovat v závislosti na počtu obyvatel mezi 100 až 150 poslanci. V éře demokratického Katalánska byl ale parlament vždy obsazen 135 poslanci, což činí z Katalánska region s nejrozsáhlejším legislativním sborem. Území regionu je rozděleno do 4 volebních obvodů – Barcelony, Girony, Lleidy a Tarragony. Každý obvod volí minimálně 6 poslanců plus jednoho poslance na 40 000 obyvatel, v Barceloně na 50 000.¹² V procesu přepočtu hlasů na mandáty se používá d'Hondtův dělitel, který v malých obvodech zpravidla zvýhodňuje velké strany. Politické strany musí v provincii překročit 3% omezovací klauzuli, aby získaly mandát; klauzule ale v praxi odfiltrává malé strany pouze v Barceloně.

Katalánský volební systém favorizuje méně lidnaté volební obvody. Například ve volbách do Parlamentu Katalánska roku 2003 bylo pro získání mandátu v Lleidě potřeba 11 430 hlasů, v Barceloně 28 357 hlasů [blíže Ramo 1998: 137–141]. V konečném důsledku může nastat situace, kdy strana s nejvíce hlasy nezíská největší počet mandátů. To byl

¹⁰ ERC vadilo, že oproti původnímu textu byla vypuštěna formulace, která označovala Katalánce za svébytný národ, v ekonomické oblasti pak například vadilo ponechání správy katalánských letišť státu.

¹¹ Referendum nicméně překvapilo nízkou účastí, která nedosáhla ani 50 %.

¹² Barcelona v současnosti volí 85, Girona 17, Lleida 15 a Tarragona 18 poslanců.

případ voleb 1999 a 2003, kdy díky asymetrické distribuci hlasů bylo nejvíce mandátů přiděleno Konvergenci a Jednotě namísto Socialistické straně Katalánska, jež obdržela největší počet hlasů.

V posledních katalánských volbách, které se uskutečnily 28. listopadu 2010, kandidovalo 38 subjektů, čímž byly překonány rekordy z let 2003 i 2006, kdy kandidovalo 19, respektive 23, subjektů [Pi 2010]. K volebním urnám přišlo takřka o 3 % voličů více než v roce 2006. Volby s převahou vyhrála ziskem 62 mandátů CiU a oproti minulým volbám posílila o 14 mandátů. Po dlouhé době poklesu popularity CiU vyniká její výsledek v porovnání se ziskem trojkoalice: PSC 28 mandátů, ERC a ICV-EUiA po deseti, dohromady tedy 48 mandátů. Všechny levicové subjekty ztratily mandáty, největší ztrátu hlasů zaznamenala PSC. ERC ztratila oproti minulému volebnímu období více jak polovinu mandátů. K většině v parlamentu by koalici nepomohly ani 4 mandáty, které získali autonomní populisté SI. V úvahu nepřipadalo ani vytvoření centralistické koalice, neboť PP získala 18 mandátů a C's obhájila 3 křesla. CiU se tak po dvou opozičních obdobích otevřely dveře k zformování vlády.

Tabulka 1: Volby do Parlamentu Katalánska 2010

Strana	Počet hlasů	%	Změna oproti 2006	Mandáty	Změna oproti 2006
CiU	1 202 830	38,43	+6,91	62	+14
PSC	575 233	18,38	-8,44	28	-9
PP	387 066	12,37	+1,72	18	+4
ICV-EUiA	230 824	7,37	-2,15	10	-2
ERC	219 173	7,00	-7,03	10	-11
SI	102 921	3,29	+3,29	4	+4
C's	106 154	3,39	+0,36	3	0
Volební účast	3 152 630	58,78	+2,74	-	-
Bílé lístky	91 631	2,91	+0,89	-	-

Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní úpravy

4. Volatilita

Index volatility udává přesun hlasů voličů ve dvou po sobě jdoucích volbách. K výpočtu používáme Pedersenův index:

$$V=1/2 \sum |P_{it} - P_{it-1}|,$$

kde P_{it} je podíl hlasů (mandátů) strany ve volbách t a P_{it-1} ve volbách předchozích. Výsledkem jsou hodnoty od 0 do 100, kde 100 znázorňuje úplnou změnu volební podpory. Nepochybně existuje souvislost mezi úrovní volatility a stabilitou stranického systému; v systémech s dlouhodobě velmi nízkou volatilitou by měl tedy přetrvávat stranický systém v nezměněné podobě a naopak [Chytilík et al. 2009: 89–94]. Kromě volební volatility

ty (V_v) rozlišujeme volatilitu parlamentní (V_p), která měří pouze volatilitu mezi stranami, jež zasedly v měřených obdobích v parlamentu [Castillo 2005: 47].

Z tabulky je patrné, že jak volební, tak parlamentní volatilita v parlamentních volbách 2010 oproti průměru rapidně narostly. Opomeneme-li hodnoty volatility ($V_v = 39$, $V_p = 35,6$) stanovené v prvních volbách, kdy se stranický systém teprve utvářel, nabyly oba indexy nejvyšších hodnot za sledované období právě v posledních volbách. Průměrné hodnoty indexu přitom byly 13,5 respektive 14,2. Index volební volatility potvrzuje skutečnost, že před volbami vznikla celá řada nových politických stran. Index parlamentní volatility zase vypovídá o velkých přesunech hlasů mezi parlamentními stranami, a samozřejmě reflektuje i zisk čtyř křesel SI.

Tabulka 2: Volební a parlamentní volatilita 1984–2010

	1984	1988	1992	1995	1999	2003	2006	2010	Prům.
V_v	39	5,9	7,6	11,7	8,7	14,2	8,3	18,4	14,2
V_p	35,6	5,9	5,1	11,8	13,3	14,7	5,9	16,3	13,5

Zdroj: Barberá, Bardko, Rodriguez 2009: 18; vlastní výpočty

5. Soutěživost

Soutěživost voleb je určena mírou vzájemné konkurenceschopnosti dvou nejúspěšnějších stran. Index soutěživosti (*índice de la competitividad*) se proto počítá jako rozdíl mezi podílem hlasů (C_e) či křesel (C_p) získaných vítězem voleb a druhou stranou v pořadí. Čím více se index blíží 0, tím je soutěživost vyšší, čím více se blíží 100, tím je soutěživost nižší [Ocaña, Oñate 2000: 194].

Španělská autorská dvojice Francisco Ocaña a Pablo Oñate v článku, jenž se věnoval regionálním volbám ve Španělsku v roce 1999, uvádějí mimo jiné také hodnoty indexu soutěživosti v Katalánsku v letech 1980–1999. V tomto období byla průměrná hodnota indexu pro podíl hlasů 12,3 a pro podíl mandátů 15,8. Hodnoty z roku 2010 jsou však těmto číslům vzdáleny a volby byly s indexy 20,1 a 25,2 nejméně soutěživé od roku 1980. Volební soutěživost tak za poslední čtyři roky klesla více než čtyřnásobně, soutěživost parlamentní pak více než trojnásobně. Důvodem je posílení CiU kolidující s oslabením podpory PSC. Vyrovnanost volební soutěže z let 1999–2006 je minulostí a poměr sil ve prospěch CiU se vrací do let 1984–1995. Jestli je to však přechodný stav, trvající jedno volební období, nebo počátek dlouhodobého trendu, není zatím možné odhadnout.

Tabulka 3: Index soutěživosti 1980–2010

	1980	1984	1988	1992	1995	1999	2003	2006	2010	Prům.
C_e	5,4	16,8	16	18,9	16,2	0,7	0,3	4,7	20,1	11
C_p	7,4	23	20	22,2	19,3	2,7	3	8,1	25,2	14,5

Zdroj: Ocaña, Oñate 2000: 219, *Generalitat de Catalunya*; vlastní výpočty

6. Hlasy regionálním stranám

Úspěšnost regionálních stran ve volbách měří index regionálního hlasu (R, *índice del voto regionalista*), který je definován jako součet podílů hlasů všech regionálních nebo nacionalistických stran účastnících se konkrétních voleb na daném teritoriu [Ocaña, Oñate 2005: 175]. V této souvislosti je tedy zásadní otázkou, které strany máme v případě katalánského stranického systému považovat za regionální nebo nacionalistické. Ocaña a Oñate [tamtéž] za ně považují formace s necelostátní působností (*partidos del ámbito no estatal*). To je však podle Maxmiliána Strmisky [2005: 7] nepřesné a nesprávné. Strmiska chápe regionální strany jako „*samostatné stranicko-politické formace regionální obediencie, jejichž ideově-programová i organizační identita, stejně jako jimi používané (a s jejich identitou spjaté) zdroje politické legitimizace a volební mobilizace mají regionální charakter*“ [tamtéž]. Nejsou jimi tedy ani strany lokální, subregionální nebo multiregionální. Je zřejmé, že výpočet indexu regionálního hlasu závisí na definici regionálních stran. Širší definice může zahrnout strany s ne-celostátní působností, jež mohou artikulovat pouze lokální či partikulární zájmy v jednom volebním obvodu a nemusí přitom samy sebe chápat jako regionální. Užší definice pak může vyřadit strany, které působí ve více regionech, ale na druhé straně hájí společné anti-centralistické zájmy. Abychom mohli objektivně porovnat vývoj indexu, budeme se držet přístupu španělských autorů.

Ze všech subjektů, které v posledních letech úspěšně kandidují, můžeme k regionálním stranám počítat CiU, ERC a s jistou opatrností také ICV-EUiA. Tato koalice je totiž složena jak z regionálního subjektu, tak z katalánské odnože Sjedenčené levice. Významnějším a historicky úspěšnějším z obou subjektů je jednoznačně ICV, a proto jsme se rozhodli celou koalici řadit k regionálním formacím. Mezi ně ovšem nepatří katalánské pobočky PP, PSOE a C's, ať už jsou na celostátní organizaci méně či více nezávislé [blíže viz Strmiska 2005: 11]. Vedle těchto šesti stran dosáhly v roce 2010 alespoň 1 % hlasů Solidarita pro nezávislost, Strana pro Katalánsko (PxC) a Independentistické přeskupení (RI).

Ze srovnání loňských voleb s volbami roku 2006 je patrný nárůst poptávky i nabídky regionálních formací. Za prvé kandidovalo dvojnásobné množství regionálních subjektů, za druhé do parlamentu pronikla nová regionální strana, za třetí neparlamentní regionální formace získaly takřka devatenáctkrát větší podíl hlasů a konečně za čtvrté se index regionálního hlasu zvýšil v celém Katalánsku o 4,6 procentních bodů, čímž poprvé od roku 1995 překročil 60% hranici. Příčinou úspěchu regionálních stran byl úbytek podpory vládních stran a zmnožení úspěšných regionálních kandidátek. CiU společně s malými regionálními stranami dokázala získat největší část elektorátu dosavadní exekutivní koalice. Regionální hlasy ICV-EUiA a ERC tak přešly k jiným regionálním formacím a CiU spolu s SI, PxC a RI získaly navíc část hlasů od bývalých voličů PSC.

Tabulka 4: Index regionálního hlasu 1980–2010

	1980	1984	1988	1992	1995	1999	2003	2006	2010	Prům.
R	64,4	61,9	65,7	63,9	64	49,3	55,1	55,8	60,4	60,1

Zdroj: Ocaña, Oñate 2000: 219, *Generalitat de Catalunya*; vlastní výpočty

7. Stabilita voličské základny

Jedním z tradičních nástrojů, který je pro výzkum volební soutěže využíván, je prostorová analýza volebních výsledků. V českém prostředí a zejména pak na téma českých voleb vzniká v posledních letech stále více prací [např. Kabát, Pink 2006; Pink 2006; Navrátil 2010; Pink 2010]. Nedílnou součástí těchto prací bývá i výzkum stability voličské základny politických stran na daném teritoriu. K výzkumným technikám, které v souvislosti s analýzou katalánské volební soutěže využijeme i my, patří kromě jiných také území (super) volební podpory¹³ a index voličské stability.¹⁴ Ještě než se pustíme do samotného rozboru voličských základen jednotlivých subjektů v roce 2010, je nutné učinit krátkou poznámku k vybrané teritoriální úrovni výzkumu. Analýza bude probíhat na úrovni komark (*comarcas*), což jsou nižší teritoriální jednotky španělských regionů. Konkrétně území Katalánska je členěno na 4 provincie (Barcelona na východě, Girona na severu, Lleida na západě a Tarragona na jihu) a ty pak dále na 41 komark (viz Mapa 1).

Mapa 1: Katalánské komarky

Zdroj: Generalitat de Catalunya

¹³ „Pro každou politickou stranu a každé volby jsou okresy sestupně seřazeny podle relativní hodnoty volební podpory (podíl získaných hlasů). Podle této řady, vyjadřující pokles intenzity volební podpory, jsou načítány absolutní počty hlasů až do výše 50 % hlasů z celkového počtu hlasů získaných stranou (...)“ [Jehlička, Sýkora 1991: 84]. Území supervolební podpory je pak vypočítáno pro 25% limit hlasů (blíže Šaradín 2006).

¹⁴ Index voličské stability ukazuje, jak kandidující subjekt dokázal navázat na svoje předchozí úspěchy ve všech jednotkách teritoria. Původní verze tohoto indexu operovala s počty odevzdaných hlasů, kdy je dělila u každé strany ve dvou po sobě jdoucích volbách (blíže Eibl et al. 2009), My jsme se však rozhodli původní verzi upravit, a budeme pracovat s podíly hlasů. Modifikovaný index tak bude zohledňovat rozdílnou volební účast. Hodnoty indexu nižší než 1 znamenají, že strana získala menší podíl hlasů než v předchozích volbách, hodnoty vyšší než 1, že podíl hlasů navýšila.

Stabilita voličských základů katalánských stran byla v období 2006–2010 různá. Polovina (PSC, ERC a ICV-EUiA) z šesti stran, které v Parlamentu Katalánska měly zastoupení jak v roce 2006, tak v roce 2010, nedokázala na předchozí zisky navázat ani v jedné provincii, zatímco druhá polovina (CiU, PP a C's) své zisky ve všech provinciích navýšila. Nejmenší podíl voličů dokázala obhájit ERC v Gironě a Tarragoně, kde získala pouze 48 % podílu hlasů z roku 2006; nejmenší ztráty pak utrpěla ICV-EUiA v Barceloně s 80% ziskem podílu z minulých voleb. Naopak největšího (80%!) nárůstu dosáhla C's v Gironě. Právě v Gironě dokázaly parlamentní strany obhájit v průměru nejvíce, a to až 99 % podílu hlasů. Nejmenší podíl hlasů (91 %) obhájily v Barceloně.

Tabulka 5: Index voličské stability 2006–2010

	CiU	PSC	ERC	PP	ICV-EUiA	C's	Provincie
Barcelona	1,23	0,69	0,5	1,15	0,8	1,09	0,91
Girona	1,18	0,64	0,48	1,2	0,63	1,8	0,99
Lleida	1,17	0,67	0,52	1,12	0,61	1,54	0,94
Tarragona	1,21	0,7	0,48	1,22	0,78	1,13	0,92

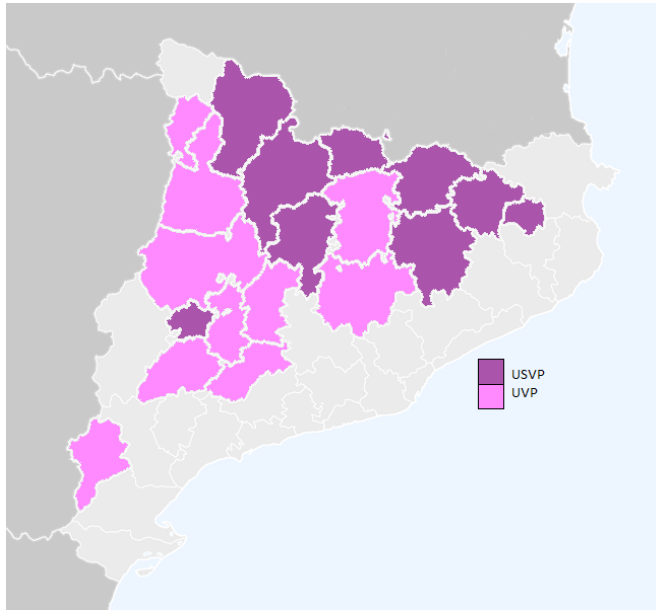
Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní výpočty

7.1 CiU

První stranou, již se budeme samostatně zabývat, je vítěz obou voleb, Konvergence a Jednota. Území volební a supervolební podpory se v roce 2010 rozkládala na celkem 19 jednotkách, které se táhly v trojúhelníku vnitrozemím od Pyrenejí až téměř k jihu Katalánska. K území volební podpory (ÚVP) patřily barcelonské Bages a Berguedà; Alta Ribagorça, Pallars Jussà, Urgell, Segarra, Garrigues a Noguera v Lleidě a tarragonské Conca de Barberà a Terra Alta. Ještě lépe si CiU vedla v Pla d'Urgellu, Pallars Sobiře, Alt Urgellu a Solsonèsu v Lleidě; barcelonské Osoně a gironských Pla del'Estany, Cerdanye, Garrotxe a Ripollèsu, které tvořily území supervolební podpory (ÚSVP). Voličská základna strany se tak nacházela především v Lleidě (s výjimkou dvou komark) a v komarkách s ní sousedících. Naopak v Tarragoně se CiU kromě komark Terra Alty a Conca de Barberie příliš nevedlo. Úroveň podpory v 19 jednotkách vyznačených na mapě č. 2 dosahovala 45,21 % v Terra Altě až 54,93 % v Cerdanye.

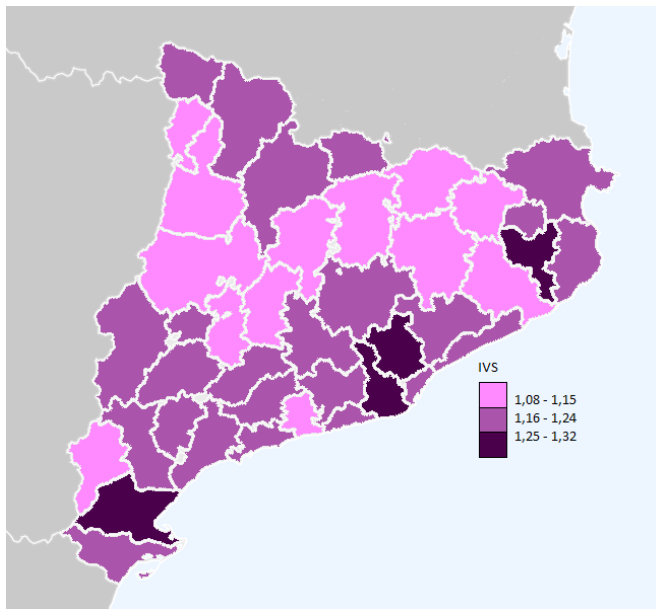
Již jsme řekli, že si CiU ve srovnání s rokem 2006 polepšila ve všech čtyřech provinciích. Dokázala však nejen to: svůj zisk navýšila i ve všech 41 komarkách. Z mapy č. 3 je dobře patrné, že CiU nejméně posilovala na území volební a supervolební podpory (index voličské stability se zde pohyboval kolem hodnoty 1,14), a nejvíce posilovala naopak v komarkách, v nichž nemá tak silnou volební podporu. Jedná se o jednotky nalézající se zejména při pobřeží Středozemního moře a na jihu a západě Katalánska. Nejvíce hlasů oproti předchozím volbám získala v Gironèsu, v tarragonském Baix Ebre a barcelonských Vallès Occidental a Baix Llobregatu. V poslední jmenované komarce voličská základna strany vzrostla téměř o třetinu.

Mapa 2: Volební podpora CiU 2010

Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

Mapa 3: Stabilita voliĉské základny CiU 2006–2010

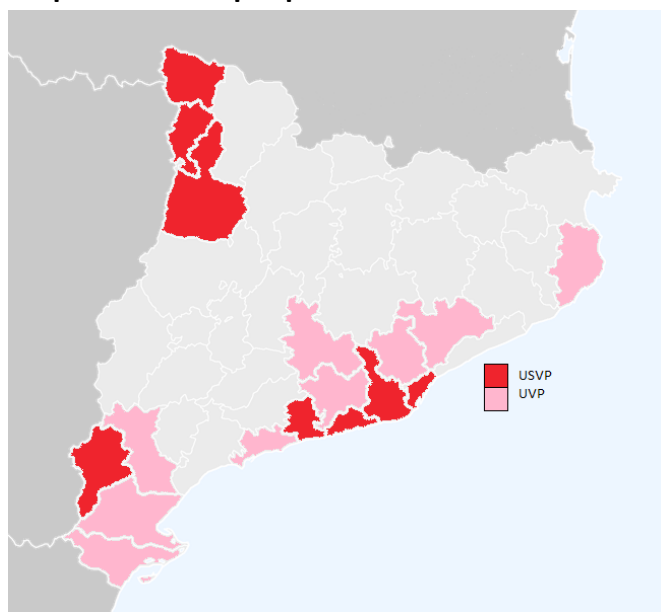

Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

7.2 PSC

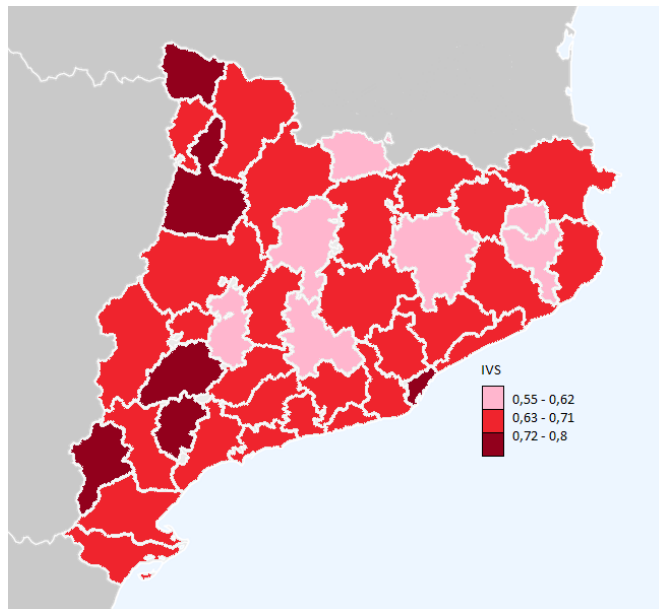
Druhou neúspěšnější stranou byla v obou volbách filiálka španělských socialistů. Voličská základna PSC nebyla již tak konzistentní jako základna jejího největšího regionálního soupeře. Podpora strany byla koncentrována ve třech lokalitách: na severozápadě, při pobřeží a na jihu. Výjimku tvořila osamoceně ležící Baix Empordà, patřící k ÚVP. Baix Empordà byla z gironských komark jediná, v níž byli socialisté úspěšní. Vedle této komarky bylo součástí ÚVP dalších osm jednotek, nacházejících se v Barceloně a Tarragoně. Jednalo se o při pobřeží ležící Anoia, Alt Penedès, Vallès Oriental, Vallès Occidental, a jihokatalánské Riberu d'Ebre, Baix Ebre a Montsiu. Území supervolební podpory bylo tvořeno třemi barcelonskými (Garraf, Baix Llobregat a Barcelonès), dvěma tarragonskými (Baix Penedès a Terra Alta) a konečně třemi lleidskými (Pallars Jussà, Alta Ribagorça a Val d'Aran) komarkami. Podpora se v těchto 17 jednotkách pohybovala mezi 16,45 % v Baix Empordè a 24,61 % ve Val d'Aranu.

Mapa 4: Volební podpora PSC 2010

Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

Katalánským socialistům se v posledních regionálních volbách nepodařilo obhájit získaný podíl hlasů z roku 2006 ani v jedné komarce. Přitom hned ve čtyřech z nich – Cerdanye, Pla del'Estany, Osoně a Solsonèsu – nedosáhla ani na 60 % předchozího podílu hlasů. Velké ztráty dále utrpěla v Anoie, Urgellu a Gironèsu. Ve většině komark se hodnota indexu volební účasti (IVS) pohybovala mezi 0,63 a 0,71. Pouze v šesti komarkách byla hodnota IVS vyšší. Šlo o Val d'Aran, Pallars Jussà a Garrigues v Lleidě, Barcelonès a tarragonské Terra Alta a Priorat, v nichž byl obhájen 80% podíl hlasů. Při pohledu na mapy č. 4 a 5 je také zřejmé, že socialisté byli na rozdíl od CiU úspěšnější v oblastech s vyšší podporou, než tam, kde se jim v roce 2010 nevedlo.

Mapa 5: Stabilita voličské základny PSC 2006–2010

Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

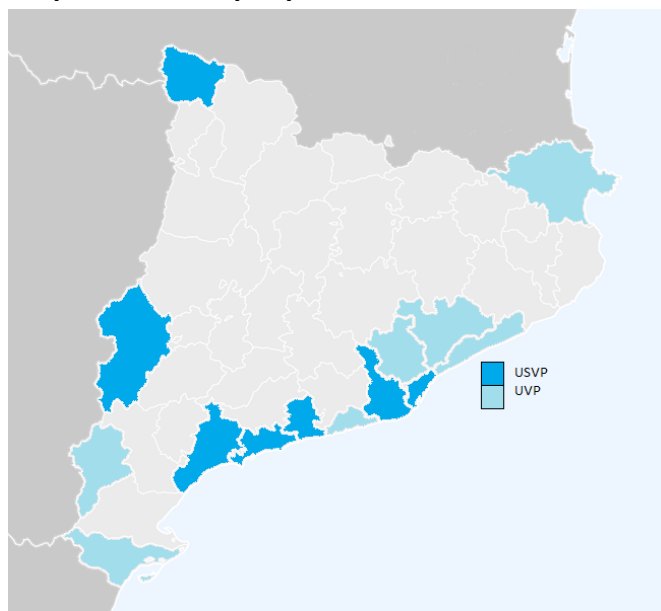
7.3 PP

Území volební a supervolební podpory největší celostátní opoziční strany bylo tvořeno 14 jednotkami, z nichž sedm patřilo k ÚVP a sedm k ÚSVP. Podpora se zde pohybovala od 10,99 % v Montsieu po 18,21 % v Tarragonèsu. Podobně jako v případě PSC se lidovcům vedlo v komarkách při pobřeží. Tato lokalita byla kompaktním územím devíti jednotek, z nichž čtyři barcelonské komarky – Maresme, Vallès Oriental, Vallès Occidental a Garraf, byly součástí ÚVP, a pět komark v Barceloně (Barcelonès, Baix Llobregat) a Tarragoně (Baix Penedès, Tarragonès, Baix Camp) součástí ÚSVP. Dále pak k ÚVP patřily Alt Empordà v Gironě na severovýchodě a tarragonské Terra Alta a Montsià na jihu regionu. Zbývající dvě komarky, náležící k ÚSVP, se nacházejí v Lleidě na západě. Jde o Segriu a Val d’Aran. Z výčtu jednotek vyplývá, že PP byla nejúspěšnější v Barceloně, jejíchž šest komark se zařadilo k ÚVP či ÚSVP.

Voličská základna PP nebyla tak stabilní jako u jejího regionálního pravicového konkurenta, CiU. Hned v devíti jednotkách, mezi něž patřily spíše ve vnitrozemí a severněji položené komarky, se jí nepodařilo navázat na předchozí volební úspěch, takže zde hodnota IVS oscilovala mezi 0,9 a 0,99. To samozřejmě není dramatický úbytek volebního potenciálu, avšak k lokalitám, v nichž PP svůj podíl nenavýšila, je potřeba přiřadit rovněž Pla d’Urgell a Priorat, kde v loňských volbách získala prakticky totožný podíl hlasů jako v roce 2006. V dalších 19 jednotkách, mezi něž patřily jak komarky se silnou volební podporou (zejména Val d’Aran, Segrià, Baix Camp a Barcelonès), tak komarky méně úspěšné, dokázala PP svůj zisk navýšit takřka o pětinu.

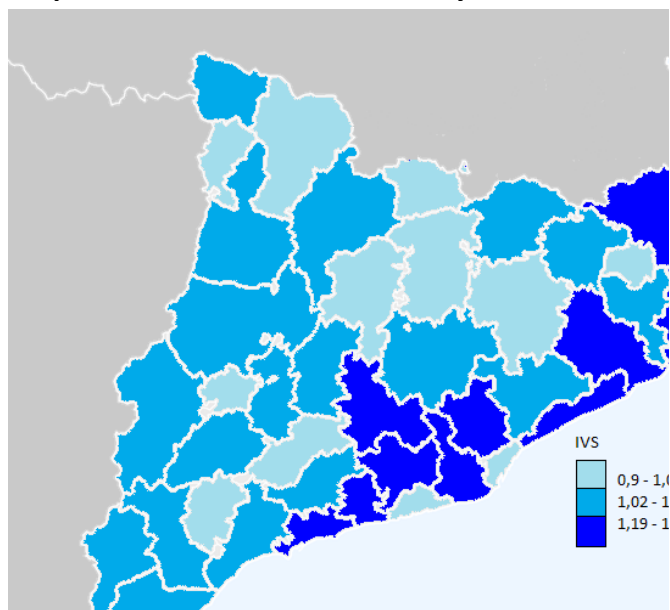
Nejlépe se jí ovšem vedlo v 11 komarkách, jež vedou podél pobřeží od Alt Empordy v Gironě až k Montsiev v Tarragoně. Z těchto 11 jednotek patřily čtyři k ÚVP a tři k ÚSVP. Lidová strana tak na svoje předchozí úspěchy nejlépe navázala v komarkách s vyšší volební podporou a v komarkách s nimi sousedícími.

Mapa 6: Volební podpora PP 2010

Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

Mapa 7: Stabilita voličské základny PP 2006–2010

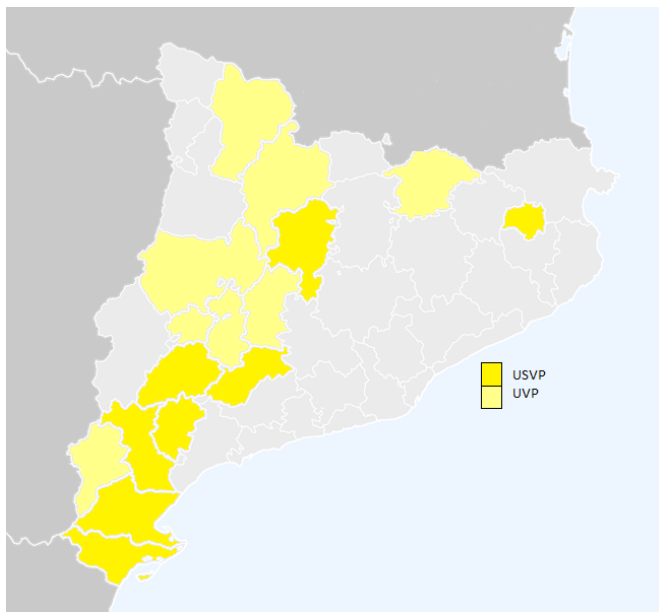

Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

7.4 ERC

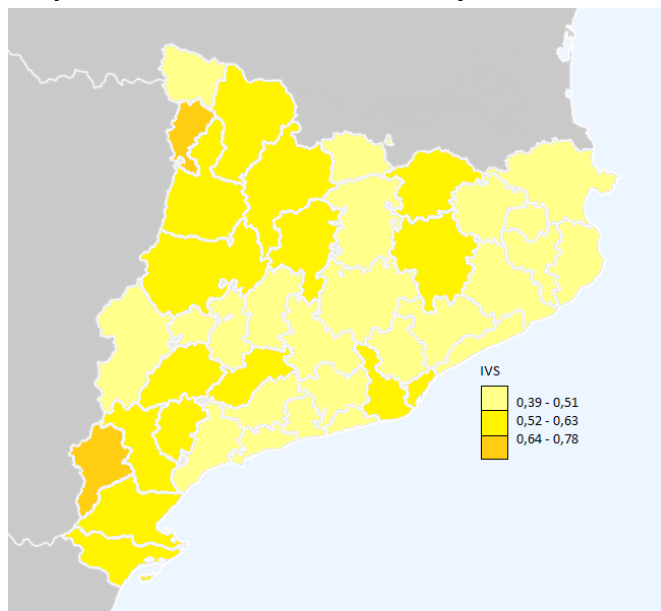
Hlavní část území s vyšší koncentrací volební podpory ERC se v roce 2010 rozkládala na 14 jednotkách, táhnoucích se západním a centrálním Katalánskem od Pyrenejí až k hranicím s Valencií. Jádrem tohoto souboru bylo šest komark v jižním Katalánsku, které spolu se Solsonèsem v Lleidě a osamoceně ležící Pla del'Estany v Gironě tvořily ÚSVP. K těmto šesti komarkám patřily Garrigues v Lleidě a Conca de Barberà, Priorat, Ribera d'Ebre, Baix Ebre a Montsià v Tarragoně. Území volební podpory pak bylo kromě tarragonské Terra Alta a gironského Ripollèsu tvořeno dalšími šesti komarkami, nacházejícími se výhradně v Lleidě. Šlo o Pallars Sobiru, Alt Urgell, Noguera, Segarra, Urgell a Pla d'Urgell. Republikánská levice Katalánska byla tedy úspěšná především v Tarragoně a Lleidě, zatímco v Barceloně nebyla úspěšná ani jednou. Volební podpora strany na území vyznačeném na mapě dosahovala 9,67 % hlasů v Alt Urgellu až 14,67 % hlasů v Prioratu.

Mapa 8: Volební podpora ERC 2010

Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

Index voličské stability ERC ani v jedné z 41 komark nepřekročil hodnotu 0,8, a tak nejvyšší dosaženou hodnotou bylo 0,78 v Alta Ribagorça na severozápadě Katalánska v provincii Lleida. V žádné další komarce však již strana nedokázala obhájit alespoň 70% podíl hlasů z voleb 2006; ve 20 komarkách neobhájila dokonce ani 50% podíl. To se týkalo zejména jednotek na východě regionu v Barceloně a Gironě, ale i úspěšných lleidských komark Segarry, Urgellu a Pla d'Urgellu. Přesto k jednotkám s nejstabilnější volební podporou patřily komarky ÚVP a ÚSVP v Lleidě a Tarragoně: Terra Alta, Pallars Sobirà, Ribera d'Ebre, Baix Ebre, Noguera či Alt Urgell.

Mapa 9: Stabilita voličské základny ERC 2006–2010

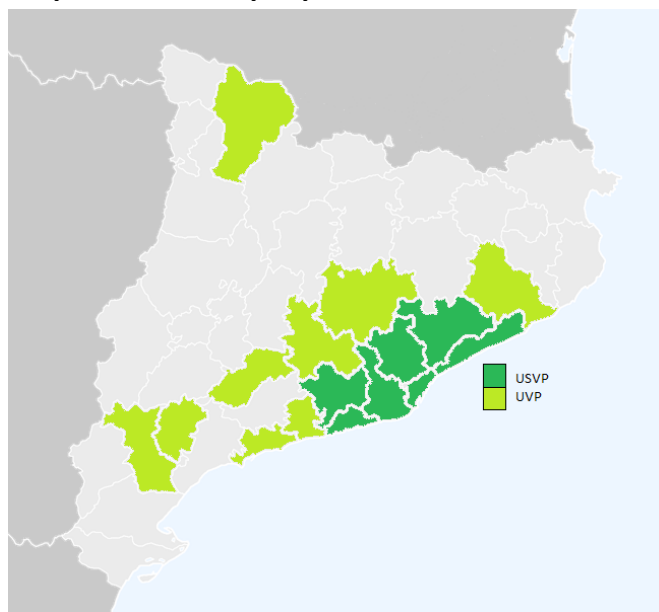
Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

7.5 ICV-EUiA

Ekologicko-levicová koalice ICV-EUiA se v posledních katalánských volbách takřka výhradně prosadila v Barceloně a Tarragoně. Jedinou výjimkou byla silnější podpora v Pallars Sobiře v Lleidě. Ostatních osm jednotek ÚVP se nacházelo už jen v barcelonských (Selva, Bages, Anoia) a tarragonských (Baix Penedès, Conca de Barberà, Tarragonès, Ribera d’Ebre, Priorat) komarkách kolem centrální části katalánského pobřeží. Poslední komarkou, jíž bylo možné k tomuto území přiřadit, byl s podporou 5,27 % Baix Penedès. Také ÚSVP se rozkládalo při pobřeží, a bylo tvořené sedmi spolu sousedícími barcelonskými komarkami – Maresme, Vallès Oriental, Vallès Occidental, Barcelonès, Baix Llobregat, Alt Penedès a Garrafem. Nejvyšší podpory zde dosáhla koalice v Barceloně, a to 9,13 % hlasů.

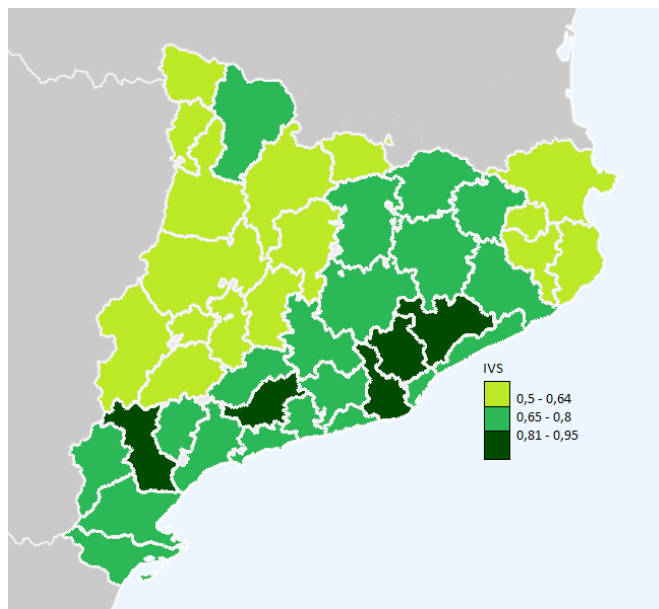
Stejně jako dalším dvěma levicovým subjektům, kterým jsme se v této kapitole již věnovali, se ani ICV-EUiA nikde nepovedlo obhájit podíl hlasů z roku 2006. Na rozdíl od ERC i PSC však tato koalice dokázala obhájit přes 80% podíl hlasů, a to hned v pěti komarkách Barcelony (Vallès Occidental, Vallès Oriental) a Tarragony (Alt Camp, Ribera d’Ebre). Čtyři z těchto jednotek byly zároveň součástí území s vyšší koncentrací volební podpory. Rovněž v dalších komarkách ÚVP a ÚSVP dosáhla ICV-EUiA relativně vysokých hodnot IVS: v Tarragoně, Barceloně, Pallars Sobiře, Selvě či Garrafu. Jednoznačně nejstabilnější elektorát měla koalice v Tarragoně, kde ve všech komarkách překročila hodnotu IVS 0,7. Pás jednotek se středně až vysoce stabilním elektorátem tak vedl od Pyrenejí až k jižní hranici Katalánska. Naopak nejméně stabilní elektorát měla ICV-EUiA na západě a ve vnitrozemí regionu, kde se nevyskytovaly komarky se silnou volební podporou.

Mapa 10: Volební podpora ICV-EUiA 2010

Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

Mapa 11: Stabilita voličské základny ICV-EUiA 2006–2010

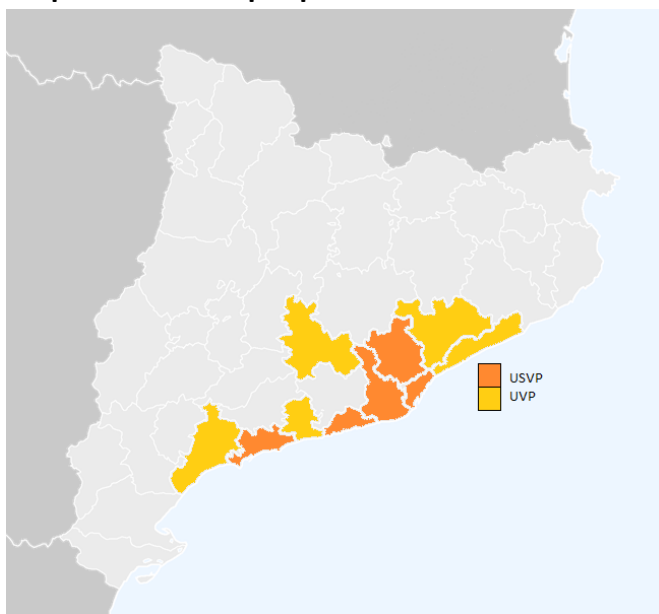

Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

7.6 C's

Nejmenší strana katalánského parlamentu byla v loňských regionálních volbách nejúspěšnější v sedmi komarkách Barcelony a třech komarkách Tarragony. V komarkách severně i jižně od hlavního katalánského města Barcelony měla C's podporu 2,36 % v Anoie až 4,88 % v Baix Llobregatu. Kromě Anoie bylo k ÚVP možné počítat ještě další dvě barcelonské komarky Maresme a Vallès Occidental a dvě tarragonské komarky Baix Camp a Baix Penedès. Území supervolební podpory pak bylo včetně Baix Llobregatu tvořeno Garrafem, Barcelonèsem, Vallès Occidental a Tarragonèsem.

Mapa 12: Volební podpora C's 2010

Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

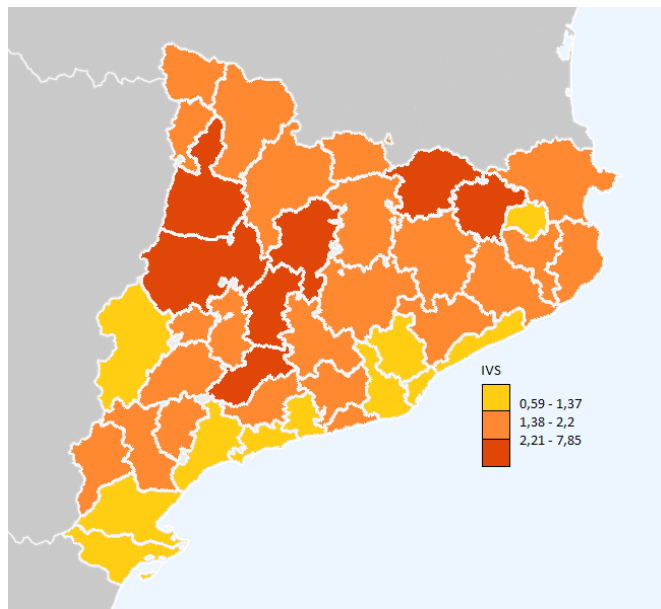
Mnohem pozoruhodnější než rozmístění voličské základny C's, je ovšem její stabilita. Hodnota IVS se totiž pohybovala v rozmezí od 0,59 v Montsiu po 7,85 (!) v Ripollèsu. Přitom hodnoty 1,0 dosaženo pouze ve dvou komarkách, zatímco hodnota 2,0 byla překročena hned patnáctkrát! Největší „problémy“ se získáním nových voličů měla C's v barcelonských a tarragonských komarkách od Maresme až po Montsiu, tedy přesně v jednotkách s nejsilnější podporou ve volbách 2006 i 2010. Vcelku logicky tak C's získávala nové voliče v komarkách s nejnižší podporou. Týkalo se to zejména jednotek v Lleidě: Pallars Jussy, Solsonèsu, Segarry, Noguery, Pallars Sobiry a Pla d'Urgellum, ale i gironských Garrotxy a Ripollèsu. Vysoké hodnoty IVS (přes 2,1) strana dosáhla také v tarragonské Conca de Barbeře a barcelonských Selvě a Osoně.

7.7 SI

Jak už bylo řečeno, SI v roce 2010 kandidovala poprvé. Není tak samozřejmě možné zkoumat stabilitu její voličské základny. Protože však v loňských volbách zaznamenala nemalý úspěch, představíme alespoň prostorové rozmístění volební podpory.

Území volební podpory SI bylo tvořeno osmi jednotkami. Čtyři z nich se nacházejí na severovýchodě Katalánska v Gironě (Alt Empordà, Garrotxa, Pla del'Estany a Gironès), dvě v Lleidě (Garrigues a Segara) a dvě v Barceloně (Alt Penedès a Bages). Mezi tyto komarky se dále vklínilo šest jednotek ÚSVP: Solsonès v Lleidě, Osona a Berguedà v Barceloně a Conca de Barberà, Alt Camp a Priorat v Tarragoně. Tyto komarky spolu s ÚVP vytváří pás vedoucí vnitrozemskými hranicemi jednotlivých komark od severovýchodu k jihu. Podpora nejnovější katalánské strany tak byla rovnoměrně rozložena mezi všechny katalánské provincie a dosahovala 4,64 % hlasů v Garriguasu až 9,97 % hlasů v Berguedě.

Mapa 13: Stabilita voličské základny C's 2006–2010

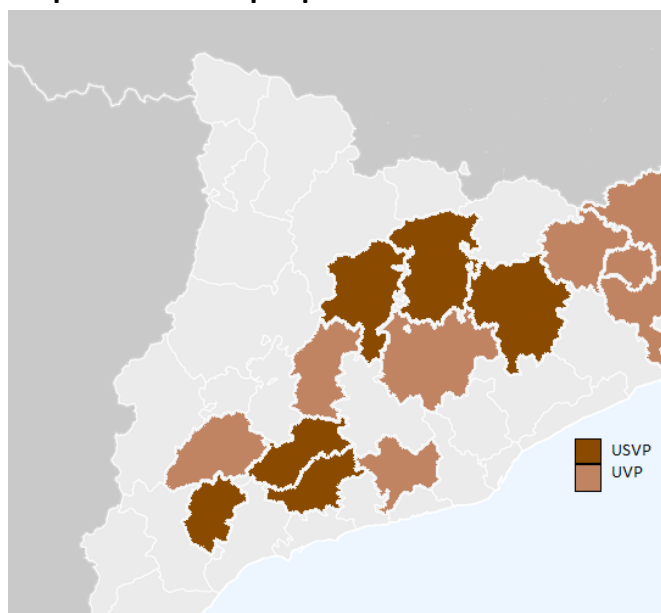
Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

8. Závěr

V atmosféře doznívající finanční krize a neúspěchu reformy katalánského Statutu se na konci loňského roku konaly deváté regionální volby do Parlamentu Katalánska. V nich kandidovalo nejvíce politických stran v historii, volební účast byla vyšší než v roce 2006 a vítězem voleb se stala Konvergence a Jednota, jež poté vytvořila jednobarevnou menšinovou vládu. Strany předchozí vládní koalice propadly a naopak výrazného úspěchu dosáhly nové autonomistické formace včele se Solidaritou pro nezávislost. Tato fakta nás přiměla pokusit se hlouběji analyzovat, jak se loňské katalánské volby lišily od voleb

v roce 2006. Zkoumali jsme volatilitu, soutěživost, regionální hlasování a stabilitu volební podpory. Indexy volatilitu a soutěživosti dosáhly výrazně nadprůměrných hodnot ve srovnání s hodnotami ze všech uskutečněných voleb, a více než dvakrát převyšovaly hodnoty z roku 2006. Opětovný nárůst významu konfliktní linie centrum-periferie se projevil jak v počtu kandidujících regionálních formací, tak v porovnání s volbami 2006 i v hodnotě indexu regionálního hlasu, která byla poprvé od roku 1995 vyšší než 60. Území volební podpory a zejména pak modifikovaný index voličské stability poukázaly na rozdíly ve schopnostech stran navázat na předchozí úspěchy: zatímco CiU ve všech komarkách svůj podíl hlasů navýšila, strany vládní koalice všude ztratily. Nejen CiU, ale i další opoziční strany – PP a C's – dokázaly ve většině komark oslovit více voličů, než v roce 2006. Shrňeme-li, dospějeme k závěru, že se volby 2010 lišily zejména počtem kandidujících stran, které byly chápány jako alternativa levicové koalici. Od toho se odvíjela jak fluktuace voličů, tak nárůst hlasů pro regionální strany.

Mapa 14: Volební podpora SI 2010

Zdroj: Generalitat de Catalunya; vlastní mapa

Třicet let po prvních katalánských volbách od pádu Frankova režimu se volby z 28. listopadu 2010 dají bez nadsázky označit za historické. Není tomu tak pouze kvůli hodnotám, které byly naměřeny, ale například i proto, že PSC získala nejméně hlasů od roku 1980. Ale na to, jestli jsou výsledky loňských, vzhledem k vývoji od roku 1999 historických, voleb výjimkou, nebo zda budou znamenat návrat k trendu z let 80. a 90., si budeme muset počkat. Již dnes je však možné říci, že katalánské volby plně zapadají do kontextu výsledků třinácti regionálních voleb, které se ve Španělsku konaly letos v květnu. Nesouhlas voličů s řešením ekonomických problémů země se projevil drtivou porážkou vlád-

ních socialistů a vítězstvím pravicové Lidové strany. V Katalánsku, kde na rozdíl od většiny regionů PP nepředstavuje hlavní konkurenci PSOE, loni uspěla Konvergence a Jednota. Na odporu k dalšímu vládnutí socialistů zde sice, podobně jako ve zbytku země, získala pravice, avšak pravice regionalistická.

LITERATURA A ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

BARBERÁ, O.; BARRIO, A.; RODRIGUEZ, J. (2009). *Cambios políticos y evolución de los partidos en Cataluña (1995–2007)*. Institut de Ciències Politiques i Socials, Barcelona [online] Working Paper n. 277 [cit. 2010-03-03]. Dostupný z WWW <<http://www.icps.es/publicacions.asp?tipo=0>>. ISSN 1133-5075.

CASTILLO, A. M. J. (2005). *Elecciones y poder político en Andalucía, 1982–2004*. Vyd. 1. Sevilla: Centro de Estudios Andaluces. 110 s. ISBN 689-2690-6.

Centro de Investigaciones Sociológicas [online, cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW <<http://www.cis.es>>.

EIBL, O.; HAVLÍK, V.; KYLOUŠEK, J.; PINK, M. (2009). *Krajské volby 2008*. Vyd. 1. Brno: CDK. 175 s. ISBN 9788073251871.

Etapas (ICV) [online, cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.iniciativa.cat/icv/sections/historia_01>.

FERRANDO, J. M. (2010) El Centre Català de Negocis xifra el dèficit fiscal català en 22.000 milions d'euros anuals. *Revista Cambils* [online]. 19. 1. [online, cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.revistacambils.com/index.php?c_noticia=10263>

FERRER v. (2010). The Economic Relations between Spain and Catalunya. *Catalan news Agency* [online]. 22.10. [online, cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.catalanviews.com/content/economic-relations-between-spain-and-catalunya>>.

Generalitat de Catalunya [online, cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW <<http://www.gen-cat.cat/>> .

CHYTILEK, R.; ŠEDO, J.; LEBEDA, T.; ČALOUŠ, D. (2009). *Volební systémy*. Vyd. 4. Praha: Portál. 375 s. ISBN 9788073675486.

JEHLIČKA, P.; SÝKORA, L. (1991). Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920–1990). In *Sborník české geografické společnosti*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti. 1991, s. 81–95. ISSN 1210-115X.

KABÁT, M.; PINK, M. (2006). Parlamentní volby 2006 a volební geografie. In ČALOUŠ, Dalibor; FOLTÝN, Tomáš; HAVLÍK, Vlastimil; MATUŠKOVÁ, Anna (eds.). *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006*. Vyd. 1. Brno: CDK. 2006, s. 123–144. ISBN 8073251086.

- LAGO, P. I. Cleavages and thresholds: the political consequences of electoral law in the Spanish Autonomous Communities, 1980–2000. *Electoral studies* [online], 2004, Vol XXIII, no 1, s. 23–43, [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.sciencedirect.com/>>.
- MOLINS, J. M.; PARDOS-PRADO, S. (2006). Las elecciones autonómicas de 2003 en Cataluña: resultados, tendencias, ciclos, coyuntura e ideología. In MOLINS, Joaquín María; PARDOS-PRADO, Sergio; RUBALCABA, Pablo Oñate. (eds.). *Elecciones y comportamiento electoral en la España multinivel*. Madrid: CIS [online] s. 105-136. [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=12282>> ISBN 84-7476-416-5.
- MONTERO, J. R.; FONT, J. (1991) El Voto Dual: Lealtad y Transferencia de Votos en las Elecciones Autonómicas. *Revista de Estudios Políticos* [online], n. 73, s. 7–34. [cit. 011-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://digital.csic.es/handle/10261/21069>>. ISSN 0048-7694.
- NAVRÁTIL, V. (2010). Volební geografie a parlamentní volby v České republice 2010. *Evropská volební studia* [online], roč. 5, č. 2., s. 183–205 [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW <http://ispo.fss.muni.cz/uploads/EVS/010/EVS2_2010_5.pdf>. ISSN 1801-6545.
- OCAÑA, F. A.; OÑATE, P. (2000). Las elecciones autonómicas de 1999 y las Españas electorales. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*. Vol XXIII, no. 90, s. 183–228. ISSN 0210-5233.
- OCAÑA, F. A.; OÑATE, P. (2005). Las elecciones generales de marzo de 2004 y los sistemas de partidos en España: ¿Tanto cambio electoral? *Revista Española de Ciencia Política*, Vol VII, no.l 13, s. 159–182. ISSN 1575-6548.
- PALLARÉS, F.; MUÑOS, J. (2008). The Autonomous Elections of 1 November 2006 in Catalonia. *Regional and Federal Studies* [online]. Vol XVIII, no 4, s. 449–464. [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW <<http://www.citeulike.org/article/3143555>>. ISSN 1743-9434.
- PI, J. (2010). Más de treinta partidos se presentan para el 28-N, récord histórico en Catalunya. *La Vanguardia* [online]. 28. 10. [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW <<http://www.lavanguardia.es/politica/noticias/20101028/54060891881/mas-de-treinta-partidos-se-presentan-para-el-28-n-record-historico-en-catalunya.html>>.
- PADRO-SOLANET, A.; COLOMER, J. M. Modelos Espaciales y Tema de Campaña. El Caso de las Elecciones Autonómicas de Cataluña de 1992. *Revista de Estudios Políticos* [online]. 1992, no 78, s. 131–160. [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW <<http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1166>>. ISSN 0048-7694.
- PAVLOVÁ, E. (2009). *Politický a stranický systém Katalánska a případová studie voleb do Parlamentu Katalánska v roce 2006*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra politologie, 42 s. Bakalářská práce.

- PINK, M. (2006). Volební geografie České republiky. In DANČÁK, Břetislav; HLOUŠEK, Vít (eds.). *Parlamentní volby 2006 a česká politika*. Vyd. 1. Brno: MPÚ. 2006, s. 158–176. ISBN 8021041617.
- PINK, M. (2010). Volební geografie. In BALÍK, Stanislav. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. Vyd. 1. Brno: CDK. 2010, s. 209–234. ISBN 9788073252243.
- RAMO L. J. F. (1998). Los rendimientos de los sistemas electorales de las comunidades autónomas: El predominio del Bipartidismo imperfecto. In PEREIRA, Juan Montabes (ed.): *El sistema electoral a debate : veinte años de rendimiento del sistema electoral español (1977–1997)*. Centro de Investigaciones Sociológicas: Parlamento de Andalucía [online], s. 247–274, [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW <<http://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=737>>. ISBN 84-7476-263-4.
- RIBA, C. (2000). Voto Dual y Abstención Diferencial. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*. Vol XXIII, no. 91 , s. 59–88. ISSN 0210-5233.
- SÁNCHEZ, G. (2009). Las elecciones generales del 9 de marzo de 2008 en España: ¿Qué factores determinaron la victoria del Partido Socialista Obrero Español en Cataluña? *Revista de Ciencias Sociales* [online], vol. XV, no. 2 [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.scielo.org.ve/scielo.php?pid=S1315-95182009000200003&script=sci_arttext>.
- STRMISKA, M. (1998). *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. Vyd. 1. Brno: CDK. 201 s. ISBN 8085959321.
- STRMISKA, M. (2003). *Katalánské politické strany: katalánské strany a regionální stranicko-politický systém v letech 1977–2002*. Vyd. 1. Brno: APOD. 79 s. ISBN 8090265227.
- STRMISKA, M. (2005). *Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně-politický pluralismus. Pojetí a typologie evropských regionálních stran a regionálních stranických soustav*. Vyd. 1. Brno: APOD. 143 s. ISBN 8090265251.
- ŠARADÍN, P. (2006). Analýza volební podpory ČSSD a ODS ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR. In NĚMEC, Jan; ŠŮSTKOVÁ, Markéta (eds.). *III. Kongres českých politologů*. Vyd. 1. Praha, Olomouc: Česká společnost pro politické vědy. 2006, s. 238–251. ISBN 9788090217607.